Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2025/3988

20.8.2025

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 8ης Ιουλίου 2025

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Λετονίας

(C/2025/3988)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου [1], και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

Γενικές παρατηρήσεις

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263, που άρχισε να ισχύει στις 30 Απριλίου 2024, προσδιορίζει τους στόχους του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης, το οποίο έχει ως στόχο να προωθούνται τα υγιή και βιώσιμα δημόσια οικονομικά, η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και η ανθεκτικότητα μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, καθώς και να προλαμβάνονται τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα. Ο κανονισμός ορίζει ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή ασκούν πολυμερή εποπτεία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σύμφωνα με τους στόχους και τις απαιτήσεις που ορίζονται στη ΣΛΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο περιλαμβάνει, συγκεκριμένα, τη διατύπωση και την εποπτεία της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Ο κανονισμός προωθεί επίσης την ανάληψη ιδίας ευθύνης σε εθνικό επίπεδο για τη δημοσιονομική πολιτική και τονίζει τη μεσοπρόθεσμη εστίασή της, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος πρέπει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο που περιέχει τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις του, για χρονικό διάστημα τεσσάρων ή πέντε ετών, ανάλογα με τη διάρκεια της εθνικής νομοθετικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών [2] στα εν λόγω σχέδια οφείλει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του ελλείμματος γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που περιγράφονται στον κανονισμό, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί κατά έως και τρία έτη.

[1] ΕΕ L, 2024/1263 της 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263: «καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους· ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων· iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια· iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση· v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας· και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

(2) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([3]), με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΜΑΑ), άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο ΜΑΑ παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη, με την οποία επιτυγχάνεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την Ένωση, για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, ο ΜΑΑ ενισχύει την οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη, αποτελώντας παράλληλα την κινητήρια δύναμη για βιώσιμες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, προωθώντας ιδίως την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και καθιστώντας τις οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της Ένωσης και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

(3) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([4]) (στο εξής: κανονισμός REPowerEU), ο οποίος εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της Ένωσης από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν βοηθά να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της Ένωσης, αυξάνοντας παράλληλα την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Η Λετονία πρόσθεσε ένα νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στο οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU.

(4) Στις 30 Απριλίου 2021 η Λετονία υπέβαλε στην Επιτροπή το οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης που καθορίζονται στο παράρτημα V. Στις 13 Ιουλίου 2021 το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική απόφασή του για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λετονίας ([5]), η οποία τροποποιήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2023 δυνάμει του άρθρου 18 παράγραφος 2 με σκοπό να επικαιροποιηθεί η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, καθώς και να συμπεριληφθεί το κεφάλαιο για το REPowerEU ([6]). Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από την έκδοση απόφασης της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5, που να δηλώνει ότι η Λετονία έχει επιτύχει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική επίτευξη προϋποθέτει ότι δεν έχει αναιρεθεί η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων για την ίδια μεταρρύθμιση ή επένδυση.

(5) Στις 21 Ιανουαρίου 2025 το Συμβούλιο, βάσει σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Λετονίας ([7]). Το σχέδιο υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 11 και το άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, καλύπτει την περίοδο από το 2025 έως το 2028 και παρουσιάζει δημοσιονομική προσαρμογή σε διάστημα τεσσάρων ετών.

(6) Στις 26 Νοεμβρίου 2024 η Επιτροπή εξέδωσε γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2025 της Λετονίας. Την ίδια ημερομηνία, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([8]), η Επιτροπή ενέκρινε την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2025, στην οποία η Λετονία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ και πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2025, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ ([9]) στις 13 Μαΐου 2025 και την κοινή έκθεση για την απασχόληση στις 10 Μαρτίου 2025.

([3]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2021, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λετονίας (ST 10157/2021).

([6]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης της 13ης Ιουλίου 2021, σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λετονίας (ST 15569/2023).

([7]) Σύσταση του Συμβουλίου της 21ης Ιανουαρίου 2025 για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Λετονίας (ΕΕ C, C/2025/652, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

([8]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011 , σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΕΕ L, 306, 23.11.2011, σ. 25).

([9]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2025, σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΕΕ C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Στις 29 Ιανουαρίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, ένα στρατηγικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της ΕΕ κατά την επόμενη πενταετία. Σε αυτήν προσδιορίζονται οι τρεις επιταγές μετασχηματισμού της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης: i) καινοτομία· ii) απανθρακοποίηση και ανταγωνιστικότητα· και iii) ασφάλεια. Για να γεφυρωθεί το χάσμα καινοτομίας η ΕΕ έχει ως στόχο να ενισχύσει τη βιομηχανική καινοτομία, να στηρίξει την ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων μέσω πρωτοβουλιών όπως η στρατηγική της ΕΕ για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την επέκτασή τους, και να προωθήσει την υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η κβαντική υπολογιστική. Στο πλαίσιο της επιδίωξης μιας πιο πράσινης οικονομίας, η Επιτροπή παρουσίασε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την οικονομικά προσιτή ενέργεια και μια συμφωνία για καθαρή βιομηχανία, διασφαλίζοντας ότι η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια θα παραμείνει οικονομικά αποδοτική και φιλική προς την ανταγωνιστικότητα, ιδίως για τους ενεργοβόρους τομείς, και θα αποτελεί μοχλό ανάπτυξης. Για να μειωθούν οι υπερβολικές εξαρτήσεις και να αυξηθεί η ασφάλεια η Ένωση δεσμεύτηκε να ενισχύσει τις παγκόσμιες εμπορικές εταιρικές σχέσεις, να διαφοροποιήσει τις αλυσίδες εφοδιασμού και να διασφαλίσει την πρόσβαση σε κρίσιμες πρώτες ύλες και καθαρές πηγές ενέργειας. Οι προτεραιότητες αυτές υποστηρίζονται από οριζόντιους παράγοντες διευκόλυνσης, δηλαδή την κανονιστική απλούστευση, την εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς, τη χρηματοδότηση της ανταγωνιστικότητας και μιας Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, την προώθηση δεξιοτήτων και ποιοτικών θέσεων εργασίας, και τον καλύτερο συντονισμό των πολιτικών της ΕΕ. Η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας ευθυγραμμίζεται με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, διασφαλίζοντας ότι οι οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών συνάδουν με τους στρατηγικούς στόχους της Επιτροπής, ώστε να δημιουργείται μια ενοποιημένη προσέγγιση όσον αφορά την οικονομική διακυβέρνηση που να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία και την ανθεκτικότητα σε ολόκληρη την Ένωση.

(8) Το 2025 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται παράλληλα με την εφαρμογή του ΜΑΑ. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι εν λόγω ειδικές ανά χώρα συστάσεις παραμένουν εξίσου σημαντικές για την αξιολόγηση των τροποποιημένων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(9) Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις 2025 καλύπτουν τις βασικές προκλήσεις οικονομικής πολιτικής οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς από τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών προκλήσεων που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις για την περίοδο 2019-2024.

(10) Στις 4 Ιουνίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2025 για τη Λετονία. Αξιολόγησε την πρόοδο της Λετονίας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών για τη χώρα συστάσεων και προέβη σε απολογισμό της υλοποίησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λετονίας. Με βάση την ανάλυση αυτή, στην έκθεση χώρας προσδιορίζονται οι πλέον πιεστικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Λετονία. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Λετονίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για το 2030 ως προς την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

Αξιολόγηση της ετήσιας έκθεσης προόδου

(11) Στις 21 Ιανουαρίου 2025 το Συμβούλιο συνέστησε τους ακόλουθους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών για τη Λετονία: 5,9 % το 2025, 3,6 % το 2026, 3,4 % το 2027 και 3,3 % το 2028, που αντιστοιχούν στους μέγιστους σωρευτικούς ρυθμούς αύξησης που υπολογίζονται με το 2023 ως έτος αναφοράς, ήτοι 15,5 % το 2025, 19,7 % το 2026, 23,8 % το 2027 και 27,9 % το 2028. Στις 29 Απριλίου 2025 η Λετονία υπέβαλε την ετήσια έκθεση προόδου της ([10]) σχετικά με την τήρηση των συνιστώμενων μέγιστων ρυθμών αύξησης των καθαρών δαπανών και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που ανταποκρίνονται στις κύριες προκλήσεις οι οποίες προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η ετήσια έκθεση προόδου αντικατοπτρίζει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Λετονίας σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(12) Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και οι επιπτώσεις του αποτελούν πρόκληση για την ίδια την ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή συνέστησε στα κράτη μέλη να ενεργοποιήσουν την εθνική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με συντονισμένο τρόπο για να στηρίξουν τις προσπάθειες της ΕΕ να επιτύχει ταχεία και σημαντική αύξηση των αμυντικών δαπανών, και η πρόταση αυτή έγινε δεκτή με ικανοποίηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 6ης Μαρτίου 2025. Κατόπιν αιτήματος της Λετονίας στις 28 Απριλίου 2025, στις 8 Ιουλίου 2025 το Συμβούλιο, κατόπιν σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση με την οποία επιτρέπει στη Λετονία να αποκλίνει από τους συνιστώμενους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών και να τους υπερβεί ([11]).

([10]) Οι ετήσιες εκθέσεις προόδου για το 2025 είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([11]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 2025, που επιτρέπει στη Λετονία να αποκλίνει από τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών οι οποίοι καθορίζονται από το Συμβούλιο δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263 (Ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής) (ΕΕ C, C/2025/3970, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3970/oj).

(13) Με βάση στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat ([12]), το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της Λετονίας μειώθηκε από 2,4 % του ΑΕΠ το 2023 σε 1,8 % το 2024, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε από 44,6 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2023 σε 46,8 % στα τέλη του 2024. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε ρυθμό αύξησης των καθαρών δαπανών 4,5 % το 2024. Στην ετήσια έκθεση προόδου 2025, η Λετονία εκτιμά ότι η αύξηση των καθαρών δαπανών το 2024 ανήλθε σε 3,9 %. Η Επιτροπή εκτιμά ότι η αύξηση των καθαρών δαπανών ήταν υψηλότερη απ' ότι προβλεπόταν στην ετήσια έκθεση προόδου. Η διαφορά μεταξύ των υπολογισμών της Επιτροπής και των εκτιμήσεων των εθνικών αρχών οφείλεται στη διαφορετική αξιολόγηση των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων το 2024 ([13]). Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ([14]), ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, ήταν ουδέτερος το 2024. Στις 4 Ιουνίου 2025 η Επιτροπή εξέδωσε έκθεση δυνάμει του άρθρου 126 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ ([15]). Στην έκθεση αυτή αξιολογήθηκε η δημοσιονομική κατάσταση της Λετονίας, δεδομένου ότι το οικείο έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης που προβλέπεται για το 2025 υπερβαίνει την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ. Η έκθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, λαμβανομένων υπόψη όλων των σχετικών παραγόντων, κατά περίπτωση, το κριτήριο του ελλείμματος εκτιμάται ότι πληρούται. Υπό το πρίσμα της αξιολόγησης αυτής, και αφού ελήφθη υπόψη η γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής που συστάθηκε βάσει του άρθρου 126 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ, η Επιτροπή δεν σκοπεύει να προτείνει σε αυτό το στάδιο την κίνηση διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος τον Ιούνιο.

(14) Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση προόδου, στο μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές της Λετονίας προβλέπεται αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ ύψους 1,2 % το 2025 και 2,1 % το 2026, ενώ ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 2,5 % το 2025 και σε 2,2 % το 2026. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 0,5 % το 2025 και κατά 2,0 % το 2026, και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί σε 3,0 % το 2025 και 1,7 % το 2026.

(15) Στην ετήσια έκθεση προόδου, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να αυξηθεί στο 3,1 % του ΑΕΠ το 2025, ενώ ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί σε 49,0 % έως τα τέλη του 2025. Οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 5,7 % το 2025. Στις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης υπολογίζεται στο 3,1 % του ΑΕΠ για το 2025. Η προβλεπόμενη αύξηση του ελλείμματος το 2025 οφείλεται σε παράγοντες εσόδων και δαπανών. Τα έσοδα αναμένεται να επηρεαστούν αρνητικά από τη μείωση των εσόδων από φόρους εισοδήματος, λόγω της μεταρρύθμισης του συστήματος φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, καθώς και από τη μείωση του εισοδήματος περιουσίας, πρωτίστως λόγω της εξομάλυνσης της κερδοφορίας των κρατικών εταιρειών στους τομείς της ενέργειας και της δασοκομίας, ως αποτέλεσμα των χαμηλότερων τιμών της ενέργειας. Στο σκέλος των δαπανών, η αύξηση του εισοδήματος εξαρτημένης εργασίας, οι πληρωμές τόκων και οι κοινωνικές μεταβιβάσεις αποτελούν τους κύριους παράγοντες της αύξησης του ελλείμματος. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 5,7 % το 2025. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, προβλέπεται να είναι επεκτατικός, ίσος με 1,1 % του ΑΕΠ, το 2025. Ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί στο 48,6 % έως τα τέλη του 2025. Η αύξηση του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ το 2025 αποτυπώνει κυρίως τις προσαρμογές αποθεμάτων-ροών και το προβλεπόμενο πρωτογενές έλλειμμα.

(16) Δαπάνες γενικής κυβέρνησης ύψους 1,8 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2025, έναντι 0,9 % του ΑΕΠ το 2024, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από τη μη επιστρεπτέα στήριξη του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας καθιστούν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο και στο χρέος γενικής κυβέρνησης της Λετονίας.

(17) Οι αμυντικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης στη Λετονία ανήλθαν στο 2,5 % του ΑΕΠ το 2021, στο 2,4 % του ΑΕΠ το 2022 και στο 3,1 % του ΑΕΠ το 2023 ([16]). Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, οι αμυντικές δαπάνες προβλέπεται να ανέλθουν στο 3,0 % του ΑΕΠ το 2024 και στο 3,3 % του ΑΕΠ το 2025. Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 0,8 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2021. Η Λετονία εκτιμά ότι οι δαπάνες για την άμυνα θα ανέλθουν

([12]) Eurostat – Δείκτες ευρώ, 22.4.2025.

([13]) Η Επιτροπή δεν ταξινομεί ορισμένα μέτρα στο σκέλος των εσόδων ως δημοσιονομικά μέτρα διακριτικής ευχέρειας, π.χ. πρόσθετες πληρωμές μερισμάτων από κρατικές συμμετοχικές εταιρείες και δευτερογενείς επιπτώσεις στα φορολογικά έσοδα. Οι δευτερογενείς επιπτώσεις στα έσοδα δεν αποτελούν δημοσιονομικό μέτρο διακριτικής ευχέρειας, αλλά συμπεριλαμβάνονται στις προβλέψεις της Επιτροπής μέσω των μακροοικονομικών τους επιπτώσεων. Οι πρόσθετες πληρωμές μερισμάτων από κρατικές συμμετοχικές εταιρείες συμπεριλαμβάνονται επίσης στις προβλέψεις της Επιτροπής, αλλά δεν αντιμετωπίζονται ως δημοσιονομικά μέτρα διακριτικής ευχέρειας, καθώς δεν περιλαμβάνουν τις αλλαγές στη «συνήθη» πολιτική μερισμάτων, π.χ. προσαρμογές στον δείκτη διανομής μερισμάτων.

([14]) Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης.

([15]) Έκθεση της Επιτροπής που συντάχθηκε σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 4.6.2025 [COM(2025) 615 final].

([16]) Eurostat, δημόσιες δαπάνες βάσει της ταξινόμησης των κρατικών λειτουργιών (COFOG). Λόγω μεθοδολογικών διαφορών μεταξύ των ορισμών της COFOG και του ΝΑΤΟ, οι δαπάνες που βασίζονται στον ορισμό της COFOG ενδέχεται να διαφέρουν από τις δαπάνες που βασίζονται στον ορισμό του ΝΑΤΟ.

στο 3,0 % του ΑΕΠ το 2024 και στο 3,3 % του ΑΕΠ το 2025. Η περίοδος ενεργοποίησης της εθνικής ρήτρας διαφυγής (2025-2028) επιτρέπει στη Λετονία να ιεραρχήσει εκ νέου τις δημόσιες δαπάνες ή να αυξήσει τα δημόσια έσοδα, ώστε οι επί μακρόν υψηλότερες αμυντικές δαπάνες να μη θέσουν σε κίνδυνο τη δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα.

(18) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, οι καθαρές δαπάνες της Λετονίας προβλέπεται να αυξηθούν κατά 5,7 % το 2025 και κατά 10,4 % σωρευτικά το 2024 και το 2025. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, η αύξηση των καθαρών δαπανών της Λετονίας το 2025 προβλέπεται να είναι χαμηλότερη από τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησής τους, τόσο σε ετήσια βάση όσο και εάν το 2024 και το 2025 εξεταστούν μαζί.

(19) Στην ετήσια έκθεση προόδου, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να μειωθεί στο 3,0 % του ΑΕΠ το 2026, ενώ ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί σε 49,5 % έως τα τέλη του 2026. Μετά το 2026, στην ετήσια έκθεση προόδου, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να αυξηθεί σε 3,2 % του ΑΕΠ το 2027 και να μειωθεί σε 2,3 % του ΑΕΠ το 2029. Αντίστοιχα, μετά το 2026 ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί σε 52,8 % το 2027 και να μειωθεί σταδιακά σε 51,3 % το 2029. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής προβλέπουν ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα θα διατηρηθεί στο 3,1 % του ΑΕΠ το 2026. Οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 4,4 % το 2026. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, προβλέπεται να είναι επεκτατικός, ίσος με 0,3 % του ΑΕΠ, το 2026. Σύμφωνα με τις προβολές της Επιτροπής, ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ θα αυξηθεί στο 49,3 % έως τα τέλη του 2026. Η αύξηση του λόγου χρέους προς το ΑΕΠ το 2026 αποτυπώνει κυρίως το προβλεπόμενο πρωτογενές έλλειμμα.

Βασικές προκλήσεις πολιτικής

(20) Τα φορολογικά έσοδα της Λετονίας παραμένουν κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ, ήτοι στο 32,9 % του ΑΕΠ το 2023, σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ (39,0 %). Οι φόροι επί της εργασίας και οι φόροι κατανάλωσης αποτελούν τις κύριες πηγές εσόδων της Λετονίας, ενώ οι φόροι κεφαλαίου —συμπεριλαμβανομένων του φόρου εισοδήματος εταιρειών, του φόρου εισοδήματος από κεφάλαιο και των φόρων ακίνητης περιουσίας— αντιπροσωπεύουν σχετικά χαμηλό ποσοστό των συνολικών φορολογικών εσόδων και του ΑΕΠ σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη. Μολονότι αυτό το σχετικό συνολικό έλλειμμα φορολογικών εσόδων ίσως να μην αποτελεί αφ' εαυτού πρόβλημα, το ζήτημα των νέων πηγών διαρθρωτικής χρηματοδότησης καθίσταται σημαντικό στο πλαίσιο των αυξανόμενων μεσοπρόθεσμων πιέσεων που ασκούνται στα δημόσια οικονομικά, οι οποίες περιλαμβάνουν: i) τις δεσμεύσεις της κυβέρνησης για σημαντική ενίσχυση της εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας, ii) σημαντικές χρηματοδοτικές ανάγκες για τη βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών, ιδίως της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της κοινωνικής μέριμνας, και iii) την υλοποίηση έργων υποδομής μεγάλης κλίμακας που συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ (π.χ. Rail Baltica).

(21) Ενώ η φορολογική μεταρρύθμιση άρχισε να ισχύει τον Ιανουάριο του 2025 αφορούσε ορισμένες πτυχές που σχετίζονται με τη φορολόγηση του κεφαλαίου, ο εκτιμώμενος δημοσιονομικός αντίκτυπος στα έσοδα από τη φορολογία κεφαλαίου είναι μάλλον ήσσονος σημασίας, καθώς ανέρχονται σε λιγότερο από 0,1 % του ΑΕΠ το 2025 και το 2026. Εν τω μεταξύ, παρά τη δέσμευσή της για μετάβαση σε νέες αξίες γης και ακινήτων για τη φορολογία ακίνητης περιουσίας από το 2026, η κυβέρνηση στοχεύει σε περιορισμένα κέρδη όσον αφορά τα δημοσιονομικά περιθώρια και σχεδιάζει κυρίως να σταθεροποιήσει τα έσοδα από τον φόρο ακίνητης περιουσίας κοντά στον ιστορικό μέσο όρο.

(22) Σύμφωνα με έρευνες ιδιοκτητών και διευθυντικών στελεχών εταιρειών, το 2023 η παραοικονομία ήταν κατά 3,6 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερη απ' ό,τι ήταν το 2022, σημειώνοντας την πρώτη μείωση από το 2019. Η παραοικονομία συνέχισε να μειώνεται το 2024, φθάνοντας το 21,4 % του ΑΕΠ, ποσοστό χαμηλότερο κατά 1,5 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2023. Ενώ υπάρχουν διάφοροι τρόποι μέτρησης του μεγέθους της παραοικονομίας και είναι δύσκολο να διαπιστωθεί η ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας, η διαρκής εστίαση της κυβέρνησης στην εφαρμογή μέτρων για την επισημοποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων φαίνεται να έχει μειώσει την ανοχή των εταιρειών έναντι της παραοικονομίας και την προθυμία τους να συμμετάσχουν σε αυτήν. Ταυτόχρονα, οι θετικές εξελίξεις που παρατηρούνται όσον αφορά τη μείωση της άτυπης οικονομίας δικαιολογούν τη συνέχιση των προσπαθειών για την εφαρμογή των υφιστάμενων σχεδίων δράσης.

(23) Ενώ η ετήσια επανεξέταση των δαπανών είχε ως στόχο να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των δημόσιων δαπανών, η ισχύουσα πρακτική προβλέπει την επιστροφή των περισσότερων εξοικονομήσεων (περίπου 0,3 % του ΑΕΠ ετησίως) στα επιμέρους υπουργεία που συμμετέχουν στη διαδικασία επανεξέτασης. Αντ' αυτού, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο αναπροσανατολισμού της προκύπτουσας χρηματοδότησης σε περιορισμένο αριθμό τομέων προτεραιότητας — όπως η άμυνα, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η κοινωνική προστασία.

(24) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του εν λόγω κανονισμού, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Αυτές αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να ολοκληρωθεί η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, προκειμένου να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της Λετονίας μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η ανακοίνωση της Επιτροπής «NextGenerationEU — Ο δρόμος προς το 2026», η οποία εκδόθηκε στις 4 Ιουνίου 2025, αποσαφηνίζει το εφαρμοστέο χρονοδιάγραμμα για τη λήξη του μηχανισμού και παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τη βελτιστοποίηση της εφαρμογής του έως τις 31 Αυγούστου 2026, μεταξύ άλλων σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω εξορθολογισμού των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), καθορίζει τις βασικές επιλογές που πρέπει να εξεταστούν κατά την αναθεώρησή τους, και τονίζει τη σημασία του προσεκτικού κοινού σχεδιασμού ενόψει της υποβολής των τελευταίων αιτήσεων πληρωμής το 2026. Η Λετονία έχει ήδη σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στο οικείο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας έως τον Αύγουστο του 2026, είναι αναγκαίο η Λετονία να επιταχύνει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων αντιμετωπίζοντας τις σχετικές προκλήσεις. Η Λετονία θα μπορούσε να επωφεληθεί από την ενίσχυση της διοικητικής της ικανότητας και τη βελτίωση των στρατηγικών εκτέλεσης, ώστε να συμβάλει στον περιορισμό των καθυστερήσεων και των διοικητικών εμποδίων. Η παράδοση των κατασκευαστικών έργων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ κινδυνεύει να καθυστερήσει λόγω της πίεσης που ασκείται στις δυνατότητες του κατασκευαστικού τομέα, η οποία οφείλεται σε ανταγωνιστικές απαιτήσεις, κανονιστικές επιβαρύνσεις και εξωτερικούς παράγοντες. Η συστηματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία ανάληψη ιδίας ευθύνης για την επιτυχή υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(25) Η εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, τα οποία περιλαμβάνουν στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), έχει επιταχυνθεί στη Λετονία. Είναι σημαντικό να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη διασφάλιση της ταχείας εφαρμογής των εν λόγω προγραμμάτων, ενώ παράλληλα να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους επιτόπου. Η Λετονία λαμβάνει ήδη μέτρα στο πλαίσιο των οικείων προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης, με παράλληλη ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Ταυτόχρονα, η Λετονία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων προκλήσεων που αφορούν την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα, όπως η αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την κοινωνική στέγαση, την ένταξη των μειονεκτουσών ομάδων στην αγορά εργασίας, καθώς και την παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης, την ενεργειακή μετάβαση και την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, ιδίως στις ανατολικές παραμεθόριες περιφέρειες. Σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, η Λετονία οφείλει —στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των ταμείων της πολιτικής συνοχής— να επανεξετάσει κάθε πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στις συστάσεις χώρας του 2024. Οι προτάσεις της Επιτροπής που εκδόθηκαν την 1η Απριλίου 2025 ([17]) παρατείνουν την προθεσμία για την υποβολή αξιολόγησης —για κάθε πρόγραμμα— των αποτελεσμάτων της ενδιάμεσης επανεξέτασης πέραν της 31ης Μαρτίου 2025. Παρέχουν επίσης δυνατότητες ευελιξίας για την επιτάχυνση της υλοποίησης των προγραμμάτων και κίνητρα για τα κράτη μέλη ώστε να διαθέσουν πόρους της πολιτικής συνοχής σε πέντε στρατηγικούς τομείς προτεραιότητας της Ένωσης, και συγκεκριμένα την ανταγωνιστικότητα στις στρατηγικές τεχνολογίες, την άμυνα, τη στέγαση, την ανθεκτικότητα των υδάτων και την ενεργειακή μετάβαση, καθώς και σε επενδύσεις για δεξιότητες σε τομείς προτεραιότητας, διατηρώντας παράλληλα στα προγράμματα του ΕΚΤ+ την έμφαση στα άτομα που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση.

(26) Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) παρέχει την ευκαιρία για επενδύσεις σε μια βασική στρατηγική προτεραιότητα της ΕΕ μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς της. Η STEP διοχετεύεται μέσω 11 υφιστάμενων ταμείων της ΕΕ. Τα κράτη μέλη μπορούν να συμβάλουν και αυτά στο πρόγραμμα InvestEU για τη στήριξη επενδύσεων σε τομείς προτεραιότητας. Η Λετονία θα μπορούσε να αξιοποιήσει με βέλτιστο τρόπο τις πρωτοβουλίες αυτές για να στηρίξει την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών.

(27) Πέραν των οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και με άλλα ταμεία της ΕΕ, η Λετονία θα πρέπει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις εναπομένουσες προκλήσεις που σχετίζονται με το επιχειρηματικό περιβάλλον, την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, την έρευνα και καινοτομία, την ανανεώσιμη ενέργεια, την ενεργειακή απόδοση, τις βιώσιμες μεταφορές, τη διαχείριση των πόρων, τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, την κοινωνική προστασία, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τη στέγαση.

(28) Όπως αναφέρεται στην Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, όλα τα ενωσιακά, εθνικά και τοπικά θεσμικά όργανα πρέπει να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για τη θέσπιση απλούστερων κανόνων και την επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών. Η Επιτροπή έχει θέσει φιλόδοξους στόχους για τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης: κατά τουλάχιστον 25 % και κατά τουλάχιστον 35 % για τις ΜΜΕ, και έχει δημιουργήσει νέα εργαλεία για την επίτευξη αυτών των στόχων, συμπεριλαμβανομένων συστηματικών ελέγχων του αποθέματος νομοθεσίας της ΕΕ βάσει προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων και της ενίσχυσης του διαλόγου με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Για να ανταποκριθεί στη φιλοδοξία αυτή, η Λετονία πρέπει να αναλάβει δράση. Το 47 % των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η πολυπλοκότητα των διοικητικών

([17]) Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης – COM(2025) 123 final.

διαδικασιών αποτελεί πρόβλημα κατά την άσκηση δραστηριοτήτων στη Λετονία ([18]). Το κανονιστικό πλαίσιο της Λετονίας αποτελεί εμπόδιο για τις επενδύσεις, για παράδειγμα λόγω του υπερβολικά περίπλοκου συστήματος έκδοσης αδειών. Τα ζητήματα αυτά επιβαρύνουν ιδιαίτερα τομείς όπως ο κτηματομεσιτικός τομέας, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η απλούστευση και ο εξορθολογισμός των διοικητικών διαδικασιών είναι καθοριστικής σημασίας για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας, ώστε να συνάδουν με ευρύτερες πρωτοβουλίες που υποστηρίζονται από την ΕΕ. Θα μπορούσε επίσης να βελτιώσει την εμπιστοσύνη του κοινού στις τεκμηριωμένες κυβερνητικές αποφάσεις, να συμβάλει στη μείωση της παραοικονομίας και, ως εκ τούτου, να προωθήσει τη βιώσιμη οικονομική πρόοδο.

(29) Οι επιχειρήσεις στη Λετονία χρησιμοποιούν τις παραδοσιακές πηγές εξωτερικής χρηματοδότησης, όπως τα τραπεζικά δάνεια και η κεφαλαιαγορά, λιγότερο συχνά από ό,τι οι επιχειρήσεις στις περισσότερες άλλες χώρες της ΕΕ. Τα επιτόκια δανεισμού της αγοράς είναι υψηλά και οι απαιτήσεις εξασφαλίσεων είναι αυστηρές, κυρίως στον εταιρικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Το γεγονός αυτό υπονομεύει την ικανότητα των επιχειρήσεων να επεκταθούν και θέτει σε κίνδυνο τις δυνατότητες επενδύσεων σε τομείς στρατηγικής σημασίας, όπως η πράσινη μετάβαση, η εμπορική αξιοποίηση των καινοτομιών και τα έργα περιφερειακής ανάπτυξης. Οι ανατολικές παραμεθόριες περιοχές της Λετονίας χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, με αυξημένες επενδύσεις για την ενίσχυση της κοινωνικής και της οικονομικής τους ανθεκτικότητας. Η τόνωση του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα και η προώθηση συστημάτων δημόσιου δανεισμού και εγγυήσεων με σκοπό τη διευκόλυνση των επενδύσεων σε τομείς στρατηγικής σημασίας θα μπορούσαν να βελτιώσουν την πρόσβαση σε χρηματοδότηση.

(30) Οι ιδιωτικές επενδύσεις της Λετονίας στην έρευνα και την καινοτομία, ως ποσοστό του ΑΕΠ, είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ. Οι επιχειρήσεις στη Λετονία απασχολούν λιγότερους ερευνητές σε σύγκριση με αντίστοιχες επιχειρήσεις σε παρόμοιες χώρες. Υπάρχει περιορισμένη αξιοποίηση ερευνητικών δραστηριοτήτων και συνεργασία μεταξύ ιδιωτικών επιχειρήσεων και πανεπιστημίων. Η λετονική κυβέρνηση έχει ήδη εφαρμόσει ορισμένα σημαντικά μέτρα για τη μεταρρύθμιση του ακαδημαϊκού συστήματος. Για παράδειγμα, η απαίτηση γνώσης της λετονικής γλώσσας έγινε λιγότερη αυστηρή για διάφορες ακαδημαϊκές θέσεις, με αποτέλεσμα τα λετονικά πανεπιστήμια να έχουν περισσότερες δυνατότητες προσέλκυσης ταλαντούχων αλλοδαπών. Η Λετονία βρίσκεται σε διαδικασία μεταρρύθμισης του συστήματος έρευνας και καινοτομίας με σκοπό τη βελτίωση της δημιουργίας και της διατήρησης ταλέντων, όπως με την αύξηση του μισθού των διδακτορικών φοιτητών. Η επιτυχής υλοποίηση αυτών των μεταρρυθμίσεων, καθώς και η αύξηση της χρηματοδότησης της ακαδημαϊκής έρευνας, θα μπορούσαν να αυξήσουν την προσφορά άρτια καταρτισμένων ερευνητών στις επιχειρήσεις. Επιπλέον, η Λετονία θα πρέπει να τονώσει τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και της ακαδημαϊκής κοινότητας, ενώ θα μπορούσε και να εξετάσει το ενδεχόμενο παροχής άμεσων κινήτρων για τις επιχειρήσεις στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, όπως δημόσιες συμβάσεις καινοτομίας.

(31) Το 2024, το 74 % της ηλεκτρικής ενέργειας της Λετονίας προερχόταν από ανανεώσιμες πηγές, ενώ η υδροηλεκτρική ενέργεια αντιστοιχούσε στο 51 % του συνόλου. Ωστόσο, τα ποσοστά παραγωγής ηλιακής και αιολικής ενέργειας, ήτοι 8 % και 4 % αντίστοιχα, εξακολουθούσαν να είναι πολύ χαμηλότερα από ό,τι στη Λιθουανία και την Εσθονία, αλλά και κάτω του μέσου όρου της ΕΕ. Υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος της χώρας από ανανεώσιμες πηγές, με την αξιοποίηση της αιολικής και της ηλιακής ενέργειας και με την κλιμάκωση της παραγωγής από τις εν λόγω πηγές. Ειδικότερα, παρά τα περιορισμένα μέτρα που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για την επιτάχυνση και τον εξορθολογισμό των διαδικασιών έκδοσης αδειών για νέα έργα ηλιακής και αιολικής ενέργειας. Η Λετονία θα πρέπει επίσης να λάβει περαιτέρω μέτρα για την προώθηση της ευελιξίας από την πλευρά της ζήτησης, όπως η τόνωση της αποθήκευσης ενέργειας που ανήκει στους τελικούς καταναλωτές και της συμμετοχής σε κατανεμημένους ενεργειακούς πόρους και σε υπηρεσίες εξισορρόπησης και ευελιξίας. Επιπλέον, θα πρέπει να καθορίσει με σαφήνεια τους ρόλους ορισμένων συμμετεχόντων στην αγορά ενέργειας, όπως οι φορείς σωρευτικής εκπροσώπησης ζήτησης μικρής κλίμακας. Πέραν τούτου, οι αιτήσεις για άδειες σύνδεσης με το δίκτυο για εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές υπερβαίνουν σημαντικά τη διαθέσιμη δυναμικότητα του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας, λόγος για τον οποίο η έκδοση νέων αδειών έχει διακοπεί από τον Ιούλιο του 2023. Παρότι υπήρξαν ορισμένες θετικές νομοθετικές εξελίξεις το 2025, υπάρχει περιθώριο για λήψη περαιτέρω κανονιστικών μέτρων με σκοπό τη βελτίωση της διαχείρισης της σειράς αναμονής των δικτύων.

(32) Οι τομείς των κτιρίων και των μεταφορών είναι καίριας σημασίας τόσο από ενεργειακή όσο και από κλιματική άποψη. Ενώ επί του παρόντος υλοποιούνται ή σχεδιάζονται σημαντικά προγράμματα ενεργειακής απόδοσης, εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλος βαθμός εξάρτησης από δημόσια, κυρίως ενωσιακή, χρηματοδότηση. Η Λετονία θα μπορούσε να επωφεληθεί από την εντατικοποίηση της ανακαίνισης των αρκετά παλαιών κτιρίων της με τους εξής τρόπους: i) προσέλκυση πρόσθετης ιδιωτικής χρηματοδότησης, ii) προτίμηση χρηματοδοτικών μέσων και επιλογών ελαχιστοποίησης του κινδύνου έναντι προγραμμάτων ενεργειακής απόδοσης που βασίζονται σε επιχορηγήσεις, και iii) στήριξη της ανάπτυξης του τομέα των ενεργειακών υπηρεσιών ως καθοριστικού παράγοντα της αγοράς που ευνοεί τις επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση. Στον τομέα των μεταφορών, ο οποίος εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα προϊόντα πετρελαίου, οι προοπτικές περαιτέρω εξηλεκτρισμού και συνολικής απανθρακοποίησης είναι επίσης σημαντικές. Παρότι η Λετονία έχει λάβει ορισμένα θετικά μέτρα, είτε αυτά ήδη εφαρμόζονται είτε βρίσκονται υπό επεξεργασία, θα μπορούσε να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για την προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων και της παραγωγής και χρήσης ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών τόσο στις δημόσιες όσο και στις ιδιωτικές μεταφορές. Παράλληλα, επωφελής θα ήταν και η υλοποίηση πρόσθετων επενδύσεων για την επέκταση του δικτύου επαναφόρτισης. Επίσης, εκτός των τομέων των κτιρίων και των μεταφορών, δεδομένου του υψηλού και αυξανόμενου μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο εθνικό μείγμα ηλεκτρικής ενέργειας, η προώθηση του περαιτέρω εξηλεκτρισμού θα μπορούσε να αποτελέσει αποτελεσματική στρατηγική για τη μείωση της συνολικής έντασης άνθρακα και την αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας.

([18]) Έκτακτη έκθεση του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τη στάση των επιχειρήσεων απέναντι στη διαφθορά στην ΕΕ (Απρίλιος 2024).

(33) Η Λετονία θα πρέπει να επιταχύνει την πρόοδό της ως προς την κυκλική οικονομία προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ για την κυκλική οικονομία. Οι δείκτες της χώρας για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη υστερούν σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ και το αποτύπωμα υλικού της εξακολουθεί να αυξάνεται. Μολονότι η Λετονία έχει βελτιώσει το σύστημα διαχείρισης αποβλήτων της, εξακολουθεί να απορρίπτει σε χώρους υγειονομικής ταφής σχεδόν το ήμισυ των αστικών αποβλήτων της και κινδυνεύει να μην επιτύχει τον στόχο του 2025 για την ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων.

(34) Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων εξακολουθούν να επηρεάζουν αρνητικά την οικονομική ανάπτυξη και να επιβραδύνουν τη μετάβαση σε μια καινοτόμο, ψηφιακή και πράσινη οικονομία. Η γήρανση του πληθυσμού οδηγεί σε μείωση του εργατικού δυναμικού, ενώ υπάρχουν υψηλά ποσοστά κενών θέσεων σε βασικούς τομείς όπως οι κατασκευές, η μεταποίηση, η μόνωση, η δασοκομία και η υγειονομική περίθαλψη. Οι μακροπρόθεσμες προβλέψεις δείχνουν ότι τις επόμενες δεκαετίες, οι ελλείψεις αυτές θα ενταθούν ακόμη περισσότερο. Η βελτίωση των συνθηκών εργασίας θα μπορούσε να συμβάλει στην προσέλκυση και τη διατήρηση ειδικευμένων εργαζομένων, μεταξύ άλλων σε τομείς όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η κοινωνική μέριμνα. Το χαμηλό ποσοστό αποφοίτων στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM) και η έλλειψη ερευνητών στους τομείς αυτούς αποτελούν ένα από τα κύρια εμπόδια στην ενίσχυση της ικανότητας έρευνας και καινοτομίας της Λετονίας, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα. Η Λετονία βρίσκεται στη διαδικασία διαμόρφωσης ενός βιώσιμου πλαισίου εκπαίδευσης ενηλίκων. Ωστόσο, τα ποσοστά συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση και συμμετοχής των ανέργων και των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο ανεργίας σε μέτρα που βοηθούν τα άτομα να βρουν εργασία ή να διατηρήσουν την εργασία τους είναι χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το σχετικά χαμηλό και πτωτικό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων ενέχει επίσης σημαντικό κίνδυνο για την παραγωγικότητα. Προκειμένου να αποδεσμευτεί η αναξιοποίητη προσφορά εργατικού δυναμικού, τα μέτρα αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης θα μπορούσαν να είναι πιο στοχευμένα, μεταξύ άλλων για τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης και σε όλες τις περιφέρειες. Η συνεργασία με τους εργοδότες θα μπορούσε να ενταθεί με την αύξηση της εφαρμογής προγραμμάτων μάθησης στον χώρο της εργασίας και με τη χρηματοδότηση της κατάρτισης των εργαζομένων από τον εργοδότη με στόχο την περαιτέρω βελτίωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων.

(35) Η Λετονία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σταθερά υψηλά επίπεδα ανισότητας και σημαντικούς κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, οι οποίοι επηρεάζουν ιδιαίτερα τους ηλικιωμένους. Οι δαπάνες για την κοινωνική προστασία σε σχέση με το ΑΕΠ είναι χαμηλές και μάλιστα μειώθηκαν από 14,0 % το 2022 σε 13,5 % το 2023, ενώ ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων πλην των συντάξεων όσον αφορά τον μετριασμό της εισοδηματικής ανισότητας εξακολουθεί να είναι από τους χαμηλότερους στην ΕΕ. Επιπλέον, η εξασφάλιση επαρκούς εισοδηματικής στήριξης για τους ηλικιωμένους εξακολουθεί να αποτελεί βασική πρόκληση. Κατά συνέπεια, το σύστημα κοινωνικής προστασίας αδυνατεί να απαλλάξει σημαντικό μέρος του πληθυσμού από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό. Επιπλέον, οι σημαντικές κοινωνικοοικονομικές ανισότητες μεταξύ των περιφερειών επηρεάζουν την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών από τους δήμους, παρά τη θέσπιση της ελάχιστης δέσμης κοινωνικών υπηρεσιών. Τέλος, οι δημόσιες δαπάνες για μακροχρόνια και κατ' οίκον περίθαλψη παραμένουν ανεπαρκείς δεδομένων των δημογραφικών τάσεων.

(36) Οι χαμηλές δημόσιες δαπάνες για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και οι επιλογές ανθυγιεινών τρόπων ζωής αποτελούν τους κύριους λόγους για τα πενιχρά αποτελέσματα στον τομέα της υγείας του πληθυσμού. Η πρόσβαση σε δημόσια χρηματοδοτούμενη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στη Λετονία είναι περιορισμένη λόγω της περιορισμένης κάλυψης της δέσμης κρατικών παροχών, γεγονός που συνεπάγεται υψηλές άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Η επακόλουθη οικονομική επιβάρυνση πλήττει δυσανάλογα τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Κατά συνέπεια, η Λετονία έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά αναγκών ιατρικής περίθαλψης που δεν καλύπτονται, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων. Επιπλέον, η Λετονία αντιμετωπίζει ελλείψεις εργατικού δυναμικού στον τομέα της υγείας, ιδίως νοσηλευτών, γεγονός που υπονομεύει περαιτέρω την παροχή υπηρεσιών υγείας. Η κυβέρνηση έχει προτείνει σχέδιο νόμου για τη μεταρρύθμιση της χρηματοδότησης της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Ωστόσο, η πρόταση δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στη δέσμευση για διάθεση υψηλότερου ποσοστού του ΑΕΠ στον συγκεκριμένο τομέα.

(37) Υπάρχει έλλειψη ποιοτικής και οικονομικά προσιτής στέγασης, κυρίως λόγω των χαμηλών επενδύσεων στη στέγαση. Η έλλειψη στέγασης υπονομεύει την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και την κοινωνική ένταξη. Επιπλέον, το υφιστάμενο απόθεμα κατοικιών είναι χαμηλής ποιότητας, ιδίως όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, γεγονός που ασκεί οικονομική πίεση στα νοικοκυριά λόγω της αύξησης του ενεργειακού κόστους.

(38) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το 2025 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, για να εφαρμόσουν τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ 2025. Για τη Λετονία, οι συστάσεις 2, 3, 4 και 5 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, ενώ οι συστάσεις 4 και 5 συμβάλλουν στην υλοποίηση της δεύτερης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με την ανθεκτικότητα, και η σύσταση 1 συμβάλλει στην υλοποίηση της τρίτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα που διατυπώνονται στη σύσταση του 2025.

ΣΥΝΙΣΤΑ στη Λετονία να λάβει μέτρα το 2025 και το 2026 προκειμένου:

1. Να ενισχυθούν οι συνολικές δαπάνες για την άμυνα και την ασφάλεια και η ετοιμότητα, παράλληλα δε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του χρέους σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 6ης Μαρτίου 2025. Να τηρήσει τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών που συνέστησε το Συμβούλιο στις 21 Ιανουαρίου 2025, αξιοποιώντας παράλληλα το περιθώριο βάσει της εθνικής ρήτρας διαφυγής για υψηλότερες αμυντικές δαπάνες. Να καταστήσει τα δημόσια οικονομικά κατάλληλα για την αντιμετώπιση των αυξανόμενων διαρθρωτικών αναγκών δαπανών, μεταξύ άλλων για την άμυνα, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και την κοινωνική προστασία, όπως με τη διεύρυνση της φορολογίας σε πηγές λιγότερο επιζήμιες για την ανάπτυξη, τη μετάβαση των άτυπων ή αδήλωτων δραστηριοτήτων στην επίσημη οικονομία και την ανακατεύθυνση των δαπανών σε τομείς προτεραιότητας με βάση την επανεξέταση των δημόσιων δαπανών.

2. Λαμβανομένων υπόψη των ισχυουσών προθεσμιών για την έγκαιρη ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, να επιταχύνει την υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU. Να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής (ΕΤΠΑ, ΤΔΜ, ΕΚΤ+, ΤΣ), αξιοποιώντας, ανάλογα με την περίπτωση, τις ευκαιρίες που προσφέρει η ενδιάμεση επανεξέταση. Να αξιοποιηθούν με βέλτιστο τρόπο τα μέσα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών που παρέχονται από το πρόγραμμα InvestEU και την πλατφόρμα «Στρατηγικές Τεχνολογίες για την Ευρώπη», με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

3. Να απλουστεύσει το κανονιστικό πλαίσιο, να βελτιώσει τα ρυθμιστικά εργαλεία και να μειώσει τον διοικητικό φόρτο για τις επιχειρήσεις. Να βελτιώσει την πρόσβαση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, μεταξύ άλλων με την τόνωση του ανταγωνισμού στις χρηματοπιστωτικές αγορές και την προώθηση συστημάτων δημόσιου δανεισμού και εγγυήσεων με σκοπό τη διευκόλυνση επενδύσεων στρατηγικής σημασίας, ιδίως στους τομείς της πράσινης μετάβασης, της επέκτασης και της εμπορικής αξιοποίησης των καινοτομιών, και της περιφερειακής ανάπτυξης. Να διευκολύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία, μεταξύ άλλων με την επιδίωξη περαιτέρω μεταρρυθμίσεων στο σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων και της πανεπιστημιακής κοινότητας.

4. Να μειώσει την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και να αυξήσει την ενεργειακή ασφάλεια με την επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδίως αιολικής και ηλιακής ενέργειας. Να βελτιώσει τις διαδικασίες αδειοδότησης και τη διαχείριση της σειράς αναμονής των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και να προωθήσει την αποθήκευση ενέργειας, την απόκριση στη ζήτηση και τις λύσεις ευελιξίας που βασίζονται στην αγορά. Να μειώσει την κατανάλωση πρωτογενούς και τελικής ενέργειας, καθώς και την ένταση άνθρακα με την ενίσχυση των μέτρων ενεργειακής απόδοσης, ιδίως στον κτιριακό τομέα, και με την προώθηση του περαιτέρω εξηλεκτρισμού. Να επιταχύνει την απανθρακοποίηση των μεταφορών, ιδίως των οδικών, προωθώντας τη χρήση ηλεκτρικών οχημάτων, την παραγωγή και διανομή ανανεώσιμων καυσίμων μεταφορών και την επέκταση των υποδομών επαναφόρτισης. Να αυξήσει την αποδοτική χρήση των πόρων και τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία μέσω της οικολογικής καινοτομίας και των πρακτικών βιώσιμης διαχείρισης των πόρων.

5. Να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, ιδίως στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM), και σε άλλες ειδικότητες που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση, για την έρευνα και για την ψηφιοποίηση, καθώς και στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων μέσω της στοχευμένης αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης και της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας. Να ενισχύσει την κοινωνική προστασία με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων, μεταξύ άλλων βελτιώνοντας την επάρκεια των συντάξεων γήρατος και την πρόσβαση σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες, ιδίως στην κατ' οίκον περίθαλψη, διατηρώντας παράλληλα τη δημοσιονομική βιωσιμότητα. Να ενισχύσει την επάρκεια και την προσβασιμότητα του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης με σκοπό τη βελτίωση των αποτελεσμάτων στον τομέα της υγείας, μεταξύ άλλων παρέχοντας πρόσθετους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, διευρύνοντας τη δέσμη των παροχών που προβλέπονται από τη νομοθεσία και μειώνοντας τις άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς. Να αυξήσει τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα της κοινωνικής και οικονομικά προσιτής ενεργειακά αποδοτικής στέγασης, μεταξύ άλλων μέσω ανακαινίσεων.

Βρυξέλλες, 8 Ιουλίου 2025.

Για το Συμβούλιο

Η Πρόεδρος

S. LOSE